

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

II ÅRG.

STOCKHOLM, 15 JANUARI 1913.

N:r 2.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad

Redaktör: ESTER BRISMAN.

Träffas onsdag och lördag kl. 1/3 3—1/2 4.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan 1
Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.
Rikstel. Norr 600. Allm. tel. Brunkeb. 944.
Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten

Pris för 1913 1 krona. Lösnummer 5 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 1 krona 75 öre i postanvisning till tidningens expedition.

Annonserpris: 20 öre per millimeterhöjd, större annonser och årsannonser rabatt.
Rikstel. 456. Allm. tel. 604.
9 f. m.—7 e. m.

"Ute blåser rösträttsvind."

I denna tidning betyder väl "gott nytt år" detsamma som "snar rösträtt". Och jag undrar för min del, om det icke vore på tiden, att det betydde så även utanför rösträttskvinnornas egna kretsar. En framstående och mycket konservativ jurist sade mig en gång förra året, att han var anhängare av kvinnans rösträtt förnämligast av det skälet, att vi snarast möjligt måste göra oss av med agitationsfrågorna för att kunna samla oss för det gemensamt fosterländska. Högern hade resonerat så, när det gällde männens rösträtt, och han förstod inte varför de icke också kunde tillämpa denna tankegång, när det gällde kvinnornas.

Men det är inte all höger, som har blicken så starkt riktad på det stora som enar, att den vill ha bort allt det lilla som skiljer. Diverse tecken i vårt politiska och även kommunala liv på senare tider tyda fastmer på, att de finnas, som vilja i det längsta söka hålla agitationsämnen kvar just för att dess längre och dess bittrare kunna hålla partistriden vid makt. I själva verket har åtminstone unghögern i så många punkter redan gått vänsterns åskådning i möte, att det finns ögonblick, då det kan se ut, som om föga skilde partierna åt. Det är i sådana ögonblick man måste lägga om parti-programmet för att ha något att leva på, och då är det gott, om man lyckas få tag på någon fråga, som kan sätta fantasi och temperament i rörelse. Och härtill lämpar sig kvinnans rösträtt särdeles bra, helst den är en sådan temperamentfråga, att män ofta anse sig frikallade från att tillämpa vanlig logisk tankegång därpå.

Högern börjar numera i princip erkänna demokratiseringens nödvändighet, om den också inte kan göra det

Det kan icke råda något tvivel om att närhelst och varhelst ett större antal kvinnor övertyga sina fäder, män, söner och bröder om att de önska rösträtt, de även skola få den. Det är en alltför stor, alltför allvarlig och alltför upphöjd fråga för att användas blott för att samla röster. Jag tror att kvinnorna äro i stånd att använda sin röstsedel på ett lika klokt sätt som männen, och jag skönjer tydligt i vilka avseenden kvinnans inflytande, utsträckt till det politiska området, skulle vara till största fördel för den allmänna välfärden, särskilt då det gäller den stora frågan om internationell fred och endräkt.

F. presidenten Taft.

av någon tro på dess rättvisa. När kravet därpå nu en gång är väckt och har spritt sig med en sådan förfärande hastighet över hela den civiliserade världen, är det bäst att så gott först som sist erkänna, att man måste ge det lägre folket sitt för att överhuvud kunna intressera massorna för kraven på försvaret etc. Det är blott rörande kvinnorna, som man aktar sig att dra ut konsekvenserna av denna demokratisering. Och detta just i vårt land, där inkonsekvensen häri blir dubbelt påtaglig genom kvinnornas vidsträckt kommunala rättigheter. Vi ha i denna stund över 60 kvinnliga stadsfullmäktige, av vilka 16 representera sådana städer, som ej i landsting delta och där alltså stadsfullmäktige välja riksdagsmän till Första kammaren. Sålunda över 60 kvinnor, som till allra största delen på bestämt politiskt partiprogram äro invalda i de respektive stadsstyrelserna, där politiken alltid spelar så stor roll vid ärendenas avgörande, och bland dessa 16 som äga direkt politiskt inflytande över Första kammarens sammansättning. Men ingen av dessa äger något inflytande över Andra kammaren!

Vilken logik det ligger i detta särskiljande av politiska och kommunala ärenden — det lär nog ingen kunna uppvisa, allra minst de stackars yrvakna kvinnor, som söka försvara sin okvinnlighet att delta i det offentliga livet med ett så mycket kvinnligare svärjande på mannen-mästarens ofelbara ord. "Det kommunala livet är ett kvinnligt område, det politiska ett okvinnligt" — så låter det allra nyaste slagordet, sedan nämligen kvinnorna redan genom det ödesdigra beslutet av 1909 fått så stor makt i det kommunala,

att det vore oklokt av moderata män att inte begagna dem där i det vällovliga syftet att motarbeta kvinnornas egna intressen. Men vänta — även det politiska kommer att bli ett "kvinnligt" område, sedan kvinnorna väl fått insteg även där. Och de kvinnor, som nu med sådan iver driva kommunal högerpolitik, äro att lyckönska till den övning de därigenom fått för sin blivande verksamhet på det rent politiska området, ty de komma säkerligen inte att dröja med att begagna den rösträtt, som de nu — på männens befallning men alls icke i deras intresse — söka hindra oss att giva dem.

Och medan vi som bäst här hemma bemöda oss att — åtminstone som en galgenfrist, "ett slags uppskov med vår förstöring" som Hans Järta sade — hålla demokratiseringen tillbaka i den enda punkt, där sådant ännu går för sig, vinner kvinnans rösträtt i Förenta staterna de för oss betydelsefullaste segrar den tills dato vunnit i något land. Fyra nya stater vunna*) och med dessa i ett slag en höjning från något över 5 millioner invånare till 10 1/2 millioner! Sannerligen jag undrar inte på om högertidningarna känna sig obehagligt berörda och därför ignorera saken. Är det så säkert, att ens vänsterpressen finner det förmånligt att nämna saken på ett sådant sätt att dess läsare verkligen tvingas att läsa och se? Med de färskaste uppgifter, nämligen från 1910 och hämtade från den av handelsdepartementet i Washington 1911 utgivna statistiken, komma vi till följande tabell, där jag i

*) Vad Michigan beträffar, hänvisa vi till artikeln därom på annat ställe i detta nummer.

vissa fall även utsatt de år, då den angivna staten upptagits i staternas antal.

I) Stater, där kvinnans rösträtt införts före 1912:

Californien	2,377,549	stat 1850
Colorado	799,024	
Idaho	325,594	
Utah	373,351	
Washington	1,141,990	
Wyoming	145,965	

5,163,473

II) Stater, tillkomna 1912:

Arizona	204,354	territorium 1863
Kansas	1,690,949	stat 1861
Michigan	2,810,173	stat 1837
Oregon	672,765	stat 1859

5,378,241

Båda grupperna tillsammans tagna giva talet 10,541,714.

Om man nu erinrar sig, att Washington och Californien infört reformen under år 1910, ha siffrorna alltså på de sista tre åren stigit från omkring 1 1/2 million till 10 1/2, vilket sannerligen visar, att "ute blåser rösträttsvind". Visserligen bör anmärkas, att Arizona tämligen nyss blivit stat och att segern i Michigan ännu icke är fullt given, på grund av formfel, begångna vid valet i några distrikt. Men det är i alla fall inte möjligt annat än att erkänna, att den amerikanska kvinnorösträtten redan med dessa segrar i Californien, Washington och Kansas kommit över den nybyggerstaternas nivå, som hittills gjort den mindre välrenommerad i svenska ögon. Att svenskarna i flera av dessa nytillkomna stater utgöra ett betydande element, som åtminstone i Washington bidragit till segern, kan ju också ha sitt intresse för oss. Vid en blick på kartan förefaller segern dessutom självklar inom den allra närmaste tiden i flera andra stater, t. ex. i Nevada, som ligger alldeles inklämt bland "enfranchised states". "Spåren förskräcka", säger romaren, men i detta fall ha de tydligen inte gjort det. Och vi må väl upprepa de gamla orden: *Veten I än eller vad?*

Lydia Wahlström.

Stadsfullmäktigvalens resultat III.

Valda kvinnliga stadsfullmäktige: 3 på kvinnornas lista, 12 på de frisinnades, 2 på de moderatas, 2 på socialdemokraternas och 1 på de frisinnades och socialdemokraternas.

Utom de redan nämnda ha fröken Helga Sundborg, Arboga, invalts i stadsfullmäktige på de frisinnades lista samt fru Betty Andersson, Ronneby, på socialdemokraternas lista.

Jönköpings-Magasinet

Etabl. 1873. Regeringsgatan 45. A. T. 55 41.

Parfym- och Ramaffär.

Grand Pensionat

A. DEHN

Stockholm, Strandvägen 7 A

Telegramadress Dehnpensionat

Rikstel. 31 09, 25 08

Allm. Tel. 547, 873

CONSTANCE MALMSTRÖM

f. d. A. E. Schuldhals — Firman grundad 1794

KAM- & BORSTAFFÄR samt rikhaltigt lager af Toilettartiklar

23 Regeringsgatan 23

73 C Drottninggatan 73 C

Allm. Tel. 112 42

Allm. Tel. 105 88

LAGERSONS

SKOMAGASIN

Jakobsgatan 18 - Fredsgatan 8

Våra nya kvinnliga stadsfullmäktige.

Några data.

Nina Andersson, Västerås, f. 1865, före sitt giftermål sjuksköterska, nu gift med ingenjör Gustaf Andersson och mor till fem söner, ordf. och centralstyrelsemedlem i F. K. P. R., ordf. i Vita bandet samt i styrelsen för Sparvboet, ett upptagningshem för värnlösa barn. Dessutom styrelsemedlem i Västerås' fosterländska kvinnoförbund samt i Tuberkulosföreningen. Vald på kvinnornas lista.

Kristina Frank, Malmö, f. 1869 i Fors-haga, Värmland, sedan 1888 bosatt i Malmö, första åren som handelsbiträde. Startade 1895 tillsammans med fröken Maria Cederholm firman Cederholm & C:o. Sedan 1909 styrelsemedlem i F. K. P. R. Ordf. i Vita bandet. Vald på de frisinnades lista.

Gerda Hellberg, Karlstad, f. 1870, fil. kand., gift med ledamoten av riksdagens Första kammare, redaktör Mauritz Hellberg, ordf. och centralstyrelsemedlem i F. K. P. R., ordf. i Värmlands länsförbund, ledamot av skolstyrelsen, suppleant i styrelsen för Karlstads frisinnade valmansförening. Vald på de frisinnades lista.

Anna Herstlow, Malmö, f. 1868, har verk-samt deltagit i välgörenhetsarbetet inom staden. Vald på de moderatas lista.

Anna Holm, Härnösand, f. 1876, avlade folkskollärarinneexamen i Stockholm 1897, samma år anställd vid folkskolan i Härnösand. V. ordf. i F. K. P. R. och sekr. i Härnösands djurskyddsförening samt har under 3 år varit medlem av fattigvårdsstyrelsen, vilket uppdrag hon på grund av sjukdom nu avsagt sig. Vald på de frisinnades lista.

Anna Holmquist, Falun, f. 1860, utexaminerad från Högre lärarinneseminariet 1882, lärarinna vid Östermalms högre läroanstalt för flickor 1883—1896, därav 3 år som bitr. föreståndarinna, samt vid Ateneum för flickor 1896—1905. Styrelsemedlem i F. K. P. R., sedan 1907 ledamot av Falu stads fattigvårdsstyrelse, åren 1911 och 1912 ledamot av folkskolestyrelsen. Vald på de frisinnades lista.

Edba Hultquist, Sölvesborg, f. 1876, avlagt småskollärarinneexamen 1894, folkskollärarinneexamen 1906, ord. lärarinna vid Sölvesborgs folkskola sedan 1908 samt undervisare i frihandsteckning vid Sölvesborgs tekniska aftonskola. Ordf. och centralstyrelsemedlem i F. K. P. R. samt sekr. i Blekinge länsförbund av L. K. P. R., ordf. i en sjukhjälpförening, styrelsemedlem i Sölvesborgs föreläsningsförening, styrelsesuppleant i Sölvesborgs frisinnade valmansförening, medlem i den av Sveriges Allm. folkskollärareförening utsedda länsnämnden för Blekinge län samt lärarekårens representant i skolrådet. Vald på de frisinnades lista.

Edith Karlsson, Vaxholm, f. 1884, avlagt folkskollärarinneexamen 1907, styrelsemedlem i F. K. P. R. samt medlem av frisinnade valmansföreningen i Vaxholm. Vald på de frisinnades lista.

Sigrid Kruse, Karlskrona, f. 1867, utexaminerad från seminarium 1888, lärarinna i Karlskrona sedan 1890, först vid Fischerströmska skolan och sedan vid Högre läroverket för flickor. Ordf. och centralstyrelsemedlem i F. K. P. R. samt styrelsemedlem i Karlskrona frisinnade valmansförening alltsedan dess bildande. Vald på de frisinnades lista.

Anna L. Lessel, Göteborg, f. 1860, avlagt lärarinneexamen 1882, studentexamen 1889, ord. lärarinna i Göteborg 1883, lärarinna vid Göteborgs Småskoleseminarium 1890, föreståndarinna där 1910, tillsyningslärarinna s. å. Ordf. i Folkskollärarinneföreningen i Göteborg och i Göteborgs Kvinnliga diskussionsklubb, v. ordf. i Pedagogiska sällskapet, sekr. i Föreningen för barnbespisning och skollovskolonier, ledamot av centralstyrelsen för Sveriges allm. folkskollärareförening och ledamot av Göteborgs allm. folkskolestyrelse och dess pedagogiska nämnd samt barnavårdsnämnd. Vald på de frisinnades lista.

Ottilia Marin, Filipstad, f. 1848, telegraf-elev 1865, e. o. assistent 1866, föreståndare för Borgholms station 1868, Lysekils 1872, Filipstads 1874—1897, då denna station uppflyttades i högre klass, kvarstod som telegrafist t. o. m. 1908, avgick då med pension. Ordf. och centralstyrelsemedlem i F. K. P. R., v. ordf. i Föreningen för pauvres honteux och styrelsesuppleant i Frisinnade valmansföreningen. Vald på de frisinnades lista.

Anna Montelius, Trälleborg, f. 1859, utexaminerad från Högre lärarinneseminariet 1880, "Brevet de capacité pour l'enseignement primaire" 1884, "Diplôme supérieur" 1895, lärarinna i Kristianstad 1885—87, vid Östermalms läroverk för flickor 1887—1908, i Åmål 1908—10 och därefter i Trälleborg. Ordf. och centralstyrelsemedlem i F. K. P. R. Vald på de frisinnades lista.

Hildur Ottelin, Uppsala, f. 1866, gymnastikdirektör 1893, bostadsinspektör i Uppsala 1908. Vald på de frisinnades och socialdemokraternas lista.

Elna Persson, Lund, f. 1866. Avlagt examen vid småskoleseminariet i Lund 1886 och tjänstgjort som lärarinna i 10 år. Ingick 1896 som delägare i vitvaruaffär i Lund och idkar fortfarande samma affärsrörelse. Styrelsemedlem i F. K. P. R. 1904—1907 samt fr. o. m. 1911 samt i Fredrika Bremer-förbundskretsen Lund med omnejd fr. o. m. 1906. Kommitterad i de av F. K. P. R. och Fredrika Bremerförbundskretsen anordnade kurserna i samhällslära 1908—09 och 1912. Kommitterad för lotteriet i Lund 1910 till förmån för yrkesskolan för hushållsgöromål och lotteriet 1911—12 till förmån för Hemmet för oboligt sjuka i Skåne. Vald på kvinnornas lista.

Hanna Petersson, Lund, f. 1870, lyckades efter flera fåfänga försök erhålla plats som bokbinderielev 1896, gesällbrev 1900, besökte fackskola i Gera 1901. Egen bokbinderirörelse från 1901. Styrelsemedlem i F. K. P. R. 1904—07. Tillhör socialdemokratiska partiet sedan 1906. Omvald på socialdemokraternas lista.

Helga Sundborg, Arboga, f. 1884, avlagt folkskollärarinneexamen i Umeå 1905, lärarinna vid Lysekils kommunala samskola 1906—09, vid statens samskola i Arboga från hösten 1909. 1908 och 1909 ordf. i Lysekils F. K. P. R., sedan vice ordf. i Arboga F. K. P. R., sekreterare i Västmanland-Närikes distrikt av S. S. U. H. Vald på de frisinnades lista.

Hilda Wennerström, Söderhamn, före sitt giftermål soffasyster och översköterska vid några av våra större sjukhus. Styrelsemedlem i F. K. P. R. Vald på de moderatas lista.

Anna Wicksell, Lund, f. 1862, tog 1885 i Kristiania "Artium" och därpå "Anden examen". Ingick 1889 äktenskap med professor Knut Wicksell, avlade 1911 juris kandidatexamen vid Lunds universitet. Sekr. och centralstyrelsesuppleant i F. K. P. R., ledamot i kommittén för de Bergman-Österbergiska samhällskurserna, sekr. i Svenska fredsforbundet. Vald på kvinnornas lista.

Ingeborg Öquist, Umeå, f. 1864, e. o. telegrafist 1884, ordf. och centralstyrelsemedlem i F. K. P. R., medlem av fattigvårdsstyrelsen och av styrelsen för föreläsningsföreningen Minerva samt suppleant i styrelsen för frisinnade föreningen i Umeå. Vald på de frisinnades lista.

Ny landvinning.

I Tomelilla har efter föredrag av fru Augusta Tonning bildats en filial till Ystads F. K. P. R. med fröken Lydia Lundequist som ledare.

Idunpriset till fröken Agnes Lagerstedt.

Iduns kvinnliga akademi har tilldelat fröken Agnes Lagerstedt Idunpriset för år 1913 som ett erkännande av den kamp hon under 30 år fört mot bostadseländet i Stockholm. Priset uppgår som bekant till 1,000 kr.

En staty åt Fredrika Bremer.

Till Sveriges kvinnor!

Vår svenska kulturs historia har bland sina lysande namn även en och annan kvinnas. Först bland dem står den heliga Birgittas. Mångfaldiga äro vittnesbörden om betydelsen av den insats hon gjort i vår medeltids andliga liv, och det stora antal bilder av henne, som blivit bevarade till våra dagar, talar i detta avseende sitt tydliga språk. Än som den inspirerade sierskan, än som det i lidanden luttrade helgonet har hon från små landskyrkors eller högvälvda domers altaren talat till tusenden av andäktiga och givit impulser åt deras fromma tro.

Det är ej inom kyrkornas murar som våra tiders folk söker bilderna av sina stora män och kvinnor, sina helgon. Under öppen himmel ute på torgen eller i stadsparkernas skuggiga tillflyktsorter vilja vi nutidsmänniskor mitt i vardagslivets rastlösa äflan se deras värnadsbjudande gestalter höja sig över oss och mötas av maningen från deras själ, sådan konstnären i ingivelsens ögonblick förmått tolka den.

Det finnes en gestalt, som för oss svenska nittonhundratalskvinnor förkroppsligar något av det bästa i våra strävanden, och det är Fredrika Bremers. Klarsynt nog att genomskåda hämmande fördomar, modig nog att ensam taga upp kampen mot dem, brinnande i anden som en Birgitta, står hon som en symbol för sitt släktes frigörelse och utveckling. Hon trodde på makten av kvinnans kärlek och entusiasm, och just i våra dagar genljuda allt mäktigare hennes ord: »Om nu denna heliga låga vårdades rätt, om den riktades att brinna för stora och ädla mål — vilken impuls skulle ej givas åt samhällets hela liv! och huru välgörande och ädel bleve ej hennes verksamhet som vän, som maka, moder, eller helt enkelt och stort som — medborgarinna!»

Åt sierskan Fredrika Bremer, som i sköna och gripande ord för samtid och eftervärld tolkat sina drömmar och syner, vilja vi resa en ärestod. Milt och fast skall hennes själs maning, liksom en gång Birgittas, tala till nya slakten från hennes av konsten förevigade gestalt.

På initiativ av Föreningen för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm ha nedanstående kvinnoföreningar enat sig om att genom undertecknade verka för att en staty åt Fredrika Bremer kommer till stånd å värdig plats i en av Stockholms parker. Bidrag till minnesstoden mottagas av undertecknade:

Stockholm i januari 1913.

För Föreningen för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm:

KERSTIN HÅRD AF SEGERSTAD

Fil. Dr.
Kommitténs ordförande
Holländaregatan 29.

ANN-MARGRET HOLMGREN

f. Tersmeden
Norr Mälarstrand 22.

ANNA FRISELL

Kommitténs skattmästare
Karlavägen 32.

STINA QUINT

Artillerigatan 4.

HILDA SACHS

f. Engström
Kommitténs 1:e sekreterare
Tegnérsgatan 47.

För Fredrika-Bremer-Förbundet:

SIGRID LEJONHUFVUD

Kommitténs v. ordförande
Brahegatan 51.

LYDIA WAHLSTRÖM

Fil. Dr.
Johannesgatan 22.

AGDA MONTELIUS

f. Reuterskiöld
St Paulsgatan 11.

För Vita Bandet:

EMILIE RATHOU

Humlegårdsgatan 22.

TORA FRIES

f. Nordling
Kommitténs 2:e sekreterare
Valhallavägen 25.

För Nya Idun:

BERTHA HÜBNER

Sibyllegatan 77.

SIGRID ELMBLAD

f. Petterson
Kommendörsgatan 28.

I syftemålet med ovanstående upprop instämma:

GERTRUD ADELBORG.

LIZINKA DYRSSEN
f. af Ugglas.

ANNA ROOS.

MARTINA BERGMAN-ÖSTERBERG.

AUGUSTINE EHNRENSVÄRD.

ANNA SANDSTRÖM.

HILMA BORELIUS.

ELIN ENGSTRÖM.

CLARA WAHLSTRÖM.

EBBA BÖKLIN

f. Gellerstedt.

SOFIA GUMELIUS.

ANNA WHITLOCK.

SELMA LAGERLÖF.

ELLEN WIDÉN

f. Murray.

FRIGGA CARLBERG

f. Lundgren.

EVA RODHE.

KAROLINA WIDERSTRÖM.

L. K. P. R:s 10:de Centralstyrelsemöte.

Första dagens förhandlingar.

Mötet öppnas.

L. K. P. R:s 10:de centralstyrelsemöte hölls i Stockholm den 9 och 10 januari. Ej mindre än 86 medlemmar och suppleanter hade infunnit sig, flera än någon gång förut. Till lokal hade man denna gång fått Strandhotellet, vilket visade sig vara en synnerligen god idé. Dess stora sal, prydd med det vackra internationella standardet och med blommor i rösträttsfärgerna, gjorde ett mycket tilltalande intryck och bidrog i sin mån till den goda stämning, som präglade hela detta möte.

Förhandlingarna öppnades af L. K. P. R:s ordf., fröken Anna Whitlock, som i ett kortare anförande påpekade, hur Landsföreningen under de 10 år, som förflutit sedan dess bildande, nu nått därhän att principstriderna om kvinnans rösträtt kunna betraktas som avslutade, så att frågan ej längre gäller om, utan när kvinnorna skola få rösträtt. Hon erinrade vidare om, hur vi under dessa 10 år sett kvinnorna segra i Norge, Finland och några av För-enta staterna och stå alldeles invid målet i Danmark, och hur vi själva under 1912 hunnit fram till en k. proposition, vilken för oss varit som en jubelfanfar. Med eftertryck framhöll hon, hur vi, då det innevarande året för oss kommer att bli ett väntans år, måste använda denna tid till att få så många kvinnor som möjligt att till 1914 års riksdag samla sig kring kravet på full medborgarrätt. Med förtröstan och utan rädsla för det kommande året såge Landsföreningen framtiden an. Sedan ordf. till sist ägnat några ord åt minnet av fru Elin Pålman-Göthman och fröken Lotten von Kræmer samt omtalat den donation av 500 kr., som Landsföreningen fått i den senare testamentet, förklarade hon mötet öppnat.

Val.

Efter av L. K. P. R:s sekreterare förrättat namnupprop valdes till sekreterare för mötet fruarna Ella Billing, Annie Gunnarsson och Elisabeth Wærn-Bugge samt jur. kand. Eva Andén, och till protokollsjusterare fruarna Maria Bohlin, Rönninge, och Augusta Tonning, Ronneby. Till presskommitté utsågos fruarna Gerda Hellberg, Karlstad, Klara Lindh, Gävle, och d:r Gulli Petrini, Växjö, med fruarna Else Kleen och Elin Wägner som referenter.

Till L. K. P. R:s ordförande och vice ordförande omvaldes därefter med acklamation fröknarna Anna Whitlock och Signe Bergman, samt till dess representanter i C. S. A. fröknarna Whitlock och Bergman samt fruarna Kristina Borg, Hälsingborg, Leonore Oden-crants, Borås, och fröken Valborg Olander, Falun.

Därefter företogs val av 12 delegerade och 12 suppleanter till den internationella rösträttskongressen i Budapest den 15—20 juni i år. Till delegerade utsågos jur. kand. fru Anna Wicksell, Lund, fru Louise Woods-Beckman, Stockholm, fru Ellen Hagen, Uppsala, d:r Gulli Petrini, Växjö, fru Frigga Carlberg, Göteborg, fru Karin Fjällbäck-Holmgren, Stockholm, fru Carolina Benedicks-Bruce, Visby, docenten Hilma Borelius, Lund, fröken Gerda Planting-Gyllenbåga, Huskvarna, fröken Gertrud af Klintberg, Stockholm, fröken Signe Wollter, Trollhättan, och fru Ruth Randall-Edström, Västerås. Suppleanter blevo fru Maria Bohlin, Rönninge, fru Augusta Tonning, Ronneby, fröken Jenny Wallerstedt, Linköping, fröken Sigrid Kruse, Karlskrona,

fröken Sofia Svensson, Göteborg, fröken Ellen Wester, Ängelholm, fröken Alfhild Lamm, Stockholm, fröken Julia Palm, Varberg, fru Hilda Sachs, Stockholm, fröken Anna Åbergsson, Stockholm, fröken Valborg Olander, Falun, och friherrinnan Ebba Palmstierna, Stockholm.

Stadgeändringsförslag och meddelanden från sekreteraren.

Sedan det från föregående möte vilande stadgeändringsförslaget om höjande av landsföreningsavgiften till 35 öre enhälligt antagits och beslut fattats att i år inställa sommarmötet, då dels kongressen och dels arbetet för den påfänkta opinionsyttringen skulle ta alltför många krafter i anspråk, lämnade sekreteraren, fru Ezaline Boheman, en del meddelanden rörande arbetet under 1912. Dessa voro alla av glädjande art. Föreningarnas antal utgjorde vid 1912 års slut 187, varav 18 filialer, mot 172, varav 16 filialer, vid 1911 års slut. Under året hade nybildats 17 föreningar och 3 filialer samt 4 länsförbund, vilkas hela antal nu uppgår till 17. Meddelandena från de olika F. K. P. R. vittnade alla om stor livaktighet, och intresset och arbetslusten tycktes överallt vara i stadigt växande.

De Bergman-Österbergiska kurserna. Centralstyrelsens första hedersledamot.

Sedan därefter en del mindre angelägenheter behandlats, såsom tryckning av årsberättelsen m. m., upptogs de Bergman-Österbergiska samhällskurserna till behandling, varvid centralstyrelsen beslöt att till hedersledamot kalla fru Martina Bergman-Österberg, den första, som erhållit en dylik kallelse. Till kommitterade för kurserna valdes för Götaland fru Anna Wicksell, Lund, samt fröknarna Signe Wollter, Trollhättan, och Sigrid Kruse, Karlskrona, med fröken Jenny Wallerstedt, Linköping, som suppleant för fröken Wollter, vilken under året kommer att lämna Sverige. För Svealand valdes fruarna Gerda Hellberg, Karlstad, och Ellen Hagen, Uppsala, samt fröken Valborg Olander, Falun, och för Norrland fröknarna Anna Grönfeldt, Umeå, och Elin Wahlquist, Sundsvall, samt fru Klara Lindh, Gävle.

Fru Wicksell lämnade därefter en intressant redogörelse för kurserna under förra året. Den första, under våren 1912, hade hållits i Småland under ledning av fröken Gerda Planting-Gyllenbåga, Huskvarna, som i n:r 12 av R. f. K. skildrat sina erfarenheter därifrån. Under hösten hade jur. kand. Eva Andén lett en kurs i Dalarna, varunder hon föreläst på 22 olika orter. 2 eller 3 föreläsningar hade hållits på varje ställe, och intresset hade överallt varit synnerligen vaket. I medeltal hade åhörareantalet uppgått till 59; samlade antalet åhörare uppgick till 2,240. Utom dessa sammanhängande kurser, under en enda kursledare, hade i Blekinge anordnats fristående dylika, vilken senare form ansågs vara till stor nytta för denna landsända, där invånarna, enligt vad de själva säga, äro "lättrörda och nyfikna" och därför hellre gå och höra nya föredrag av olika föreläsare. Erfarenheter från Blekingekursen ha i R. f. K. skildrats av fru Frigga Carlberg. Även här ha de varit enbart glädjande, och överallt, där kurser anordnats, har intresset vuxit sig allt starkare under det de pågått, så att det varit regel att de senaste föreläsningarna samlat ännu flera åhörare än de första.

L. K. P. R. och pressen.

Den därefter på programmet stående frågan om L. K. P. R. och pressen inleddes av fröken Signe Bergman, som framhöll den goda start Rösträtt för Kvinnor gjort under sitt första år och lämnade några siffror till belysning av dess utveckling. Från flera håll framhölls hur den fyllt ett verkligt behov, och den ena efter den andra av mötets deltagare undrade "hur vi redde oss, innan vi hade tidningen". Därefter meddelade fru Lindh, som fortfarande redigerar L. K. P. R:s artikelserie, att 35 tidningar med en samlad upplaga av 298,650 exemplar abonnerat på denna. Av dessa 35 tidningar voro 30 liberala, 3 moderata, 1 moderat-liberal och 1 socialdemokratisk.

Åtgärder för F. K. P. R.

Nästa punkt på programmet lydde: Åtgärder för F. K. P. R. Härvid uppmanade fru Carolina Benedicks-Bruce, Visby, till ett ännu mera energiskt arbete på landsbygden än förut och framhöll, att man inte får låta avskräcka sig i första taget av de nej som möta, utan att vikten ligger på, att man kommer igen och igen, och att man vänder sig till så många som möjligt.

Fröken Mathilda Johnsson, Mellerud, framhöll sedan de svårigheter nybildade F. K. P. R. ha att kämpa mot, särskilt i fråga om ekonomin samt då det gäller att få föreläsare. I den härpå följande diskussionen påpekades av flera talare, att en förening aldrig kan växa sig stark, förrän den fått offra något för sig själv, och att sammanträden, helst i förening med samkväm eller arbetsaftnar, böra hållas så ofta som möjligt för att hålla intresset vid makt.

Då tiden nu var långt framskriden, beslöts uppskjuta de två sista överläggningsämnen till följande dag.

Det blev emellertid ej något långt uppehåll, som gjordes, då ett halvenskiilt möte, till vilket alla medlemmar av F. K. P. R. ägde tillträde, anordnats på aftonen.

Det halvenskilda mötet.

Detta möte tog sin början redan kl. 7 e. m., och sedan ordf. hälsat de närvarande, som till sista plats fyllde salen, välkomna och uppläst en telegrafisk välkomsthälsning till kongressen — på svenska! — från ordföranden i den ungerska kongresskommittén, den för våra läsare redan bekanta grevinnan Teleki, bestogs talarstolen av friherrinnan Ebba Palmstierna, som gav en belysande och väl framförd skildring av

Kvinnorösträttsfrågans läge i de nordiska länderna just nu.

Talarinnan erinrade först om de finska kvinnornas kamp och slutliga seger. I Finland ha kvinnorna under ofärdsåren stått som kamrater vid mannens sida, och dessa lärde sig därunder, att de ej hade råd att undvara kvinnorna. Redan i den första lantdagen efter representationsförändringen, 1907, invaldes ej mindre än 19 kvinnor — på 200 — och f. n. ha 14 kvinnor säte i lantdagen. Dels på grund av den korta tid kvinnorna ännu varit valbara och dels på grund av de ständiga lantdagsupplösningarna, som bringa hela det politiska livet ur jämvikten, har väl ej kvinnornas inflytande gjort sig märkbart i så hög grad som eljest skulle varit fallet. Dock ha de endast de bästa erfarenheter att berätta från sitt samarbete med männen och ha särskilt ägnat sitt arbete åt sociala och humanitära frågor. De ha väckt motioner och petitioner rörande upphävandet av mannens målsmanskap och

äganderättsförhållandena inom äkten-skapet, oäkta barns arvsrätt, hem för ensamma mödrar m. m. Och samtidigt ha kvinnoorganisationerna ute i landet drivit ett energiskt upplysningsarbete för att lära kvinnorna att rätt förvalta sina nyförvärvade rättigheter.

I Norge ha kvinnorna, ansåg tal., haft ett jämförelsevis lätt arbete, då deras ställning i detta demokratiska land alltid utmärkt sig för sin jämlikhet med männens. Så t. ex. står hustrun ej under mannens målsmanskap och behöver inte vid vigseln avge något löfte att lyda mannen. Kommunal rösträtt fingo de emellertid först 1901, men ha sedan utövat denna synnerligen ivrigt. Redan vid de första valen insattes 90 kvinnor som ordinarie medlemmar och 169 som suppleanter i kommunalstyrelserna, och vid valen 1909 översteg de kvinnliga väljarnas antal de manligas med över 8,000. Och sedan 1905 års händelser påskyndat utvecklingen, fingo kvinnorna 1907 politisk rösträtt, dock med kommunalstreck. Nu återstår för dem alltså att söka få bort detta streck, och förslag därom ha redan varit före vid flera storting. Den fruktan för partiförskjutning, som högermännen hos oss så ofta ge uttryck åt, har vad Norge beträffar, visat sig obefogad, och det har visat sig, att de partier som ej haft kvinnans rösträtt på sitt program, ha vunnit mest. Kvinnorna ha liksom i Finland arbetat var för sig inom sina egna partier, men en gång om året ha de hållit en gemensam rådplägning rörande de punkter, i fråga om vilka kvinnor ur alla partier borde ena sig i samarbete.

De danska kvinnorna, som först 1908 fingo kommunal rösträtt och valbarhet, ha redan 1912 hunnit så långt, att den nuvarande moderat-liberala regeringen väckt ett förslag om författningsrevision, som omfattar politisk rösträtt och valbarhet för kvinnor på samma villkor som för män. Detta förslag har redan antagits av folketinget och har stora utsikter att gå igenom även i landstinget. Talarinnan citerade ett yttrande av högerens ledare i folketinget på tal om kvinnans rösträtt: "Den Ulykke kan vi saamænd ikke undgaa" och framhöll att Danmarks kvinnor med all sannolikhet komma att få utöva sin politiska rösträtt redan hösten 1913. Det blir förmodligen alltså Sverige, som kommer sist av de nordiska länderna, och dock ha Sveriges kvinnor nedlagt ett så intensivt arbete för sin medborgarrätt. Det är en skam för Sverige att komma sist, och det vore en heder för alla de nordiska länderna att tillsammans gå i täten för det övriga Europa.

Sedan ordf. framfört mötets tack till friherrinnan Palmstierna för hennes med livligt bifall mottagna föredrag, talade fru Jenny Velder, Skara, över ämnet

Kvinnorna och hushållningssällskapen.

De svenska hushållningssällskapens ursprung daterar sig från 1742, då sockennämnder tillsattes med uppgift att befordra näringarna och främja lantbruket. De förde emellertid ett ganska tynande liv även sedan de organiserats som hushållningssällskap i början av 1800-talet. Enstaka perioder av blomstring förekommo visserligen, men först i slutet av förra århundradet börjar ett verkligt uppsving för dem. Men var finnas de svenska kvinnorna under denna tid? I hushållningssällskapens litteratur finner man inga spår av dem, men säkert ha de ej varit alldeles främmande för dem ändå. Någon gång skymtar ett kvinnonamn bland hedersledamöter eller festdeltagare, men då det är fråga om det allvarliga arbetet, förefaller

det som om varken män eller kvinnor haft en tanke på att kvinnorna kunde ha något med näringslivets organisation eller administration att göra. Sällskapens stadgar äro emellertid av 2 typer: den ena utestänger kvinnorna från medlemskap genom att använda ordet "man" om dem, som kunna bli medlemmar, medan den andra typen i stället använder uttrycken medborgare, personer, var och en o. d. Flera kvinnor äro nu också medlemmar av sällskapen, och en hel del äro anställda vid dem som tjänstemän och funktionärer. Dessutom äro en mängd självförsörjande kvinnor beroende av hushållnings-sällskapens verksamhet genom deras kurser i olika slag av lantbruksarbete, deras understöd av slöjdundervisningen o. s. v. Kvinnorna ha alla skäl att söka göra sina insatser i hushållnings-sällskapens praktiska verksamhet, där de ha stora försättningar att göra sig gällande. Verksamheten inom sällskapen är en ypperlig förberedelse till verksamhet inom landstinget.

Det intresseväckande och sakrika föredraget följdes av en kort diskussion, varunder flera talare från olika län framhöllo att kvinnorna redan på många håll gjort insatser i hushållnings-sällskapens verksamhet genom att som medlemmar i dem verka för den kvinnliga hemslojden, konserveringskurser, yrkesutbildning på olika områden m. m. Med anledning härav uppmanade fru Velander de närvarande medlemmarna av hushållnings-sällskapen att ur dessas matriklar och årsberättelser insamla statistiskt material rörande de kvinnliga medlemmarnas verksamhet inom olika län, så att en verklig överblick däröver skulle kunna erhållas.

Aftonens sista talare var fröken Ellen Wester, Ängelholm, som kallat sitt anförande

Vad som är svårt och vad som är lätt för kvinnorna, då de skola börja att arbeta med i det offentliga livet.

Tal. började sitt av en varm personlig känsla burna föredrag med att erinra om bibelns drottning Ester, som för att tackas konung Ahasverus använde 12 månader till beredelse. Även för rösträtten behöves en beredelse: vi måste så grundligt som möjligt sätta oss in i det moderna politiska och kommunala maskineriet, vi måste så vitt möjligt lära oss känna lagen, lagen och åter lagen. Större kunskap skänker större verklig duglighet.

Svårt är det ofta, när man är ny i arbetet, att icke känna sig förorättad, när de förslag man framställer falla igenom, eller ingen tar notis om dem. Men den känslan försvinner så småningom, och man känner sig glad och lycklig över att få vara med. Tal. slutade med en varm vädjan till kvinnorna att utan alltför stor räddhåga lägga sin hand vid det gnisslande samhällsmaskineriet för att göra allt vad som står i deras makt för att få det att fungera lättare.

Efter fröken Westers med ihållande applåder mottagna föredrag uppmanade ordf. de närvarande kvinnliga stadsfullmäktige, som uppgingo till ett 10-tal, att redogöra för sina erfarenheter. Fru Andriette Florén, Mariestad, framhöll vikten för kvinnorna av att vara väl hemma i allt det formella och omnämnde de insatser hon själv kunnat göra som stadsfullmäktig, särskilt i fråga om koloniträdgårdar och om skolrådets omläggning till folkskolestyrelse. Doktor Karolina Widerström uppehöll sig särskilt vid de kvinnliga stadsfullmäktiges gemensamma aktion, då folkpensioneringsförslaget behandlades i Stockholms stadsfullmäktige. Det uttalande till protokollet, varom kvinnorna då enat sig och som endast innehöll en önskan om utredning, huruvida ej kvinnornas pensioner skulle kunna sättas lika med männens, lyckades samla 28 namn, där-

av 7 kvinnliga och 21 manliga, tillhörande alla 3 partierna.

Då jur. kand. Eva Andén, som skulle lämnat en skildring av sin föreläsningsturné i Dalarna, av illamående hindrats härför, avslöts mötet.

Andra dagens förhandlingar.

Opinionsyttringen.

Sedan ordf. inlett andra dagens förhandlingar med att meddela att V. U. på ett dagen förut hållet sammanträdde till sekreterare och kassaförvaltare omvald fru Ezaline Boheman och fröken Thorborg Widebeck, uppdrog hon i ett kortare anförande riktlinjerna för det kommande årets viktigaste arbetsfråga, opinionsyttringen. Hon erinrade därvid om kvinnornas masspetition år 1907, som samlade 142,128 namn, och framhöll hurusom nu, då kvinnornas rösträttsfråga varit föremål för en kungl. proposition och tre gånger antagits av Andra kammaren, tiden för *petitioner* är förbi, varför en ny *masspetition* icke kan ifrågakomma. Vad som däremot behöves är en *opinionsyttring*, avsedd att visa det ohållbara i påståendet att kvinnorna själva ställa sig likgiltiga till kravet på politisk rösträtt. Ett överväldigande antal kvinnor måste visa, att Sveriges kvinnor önska rösträtt och därmed kraftigt tillbakalå det i riksdagen ständigt återkommande talet om att kvinnorna icke önska rösträtt. En namnsamling under ett principuttalande är därför det lämpligaste sättet att för de maktägande demonstrera att det bland kvinnorna finnes en allmän önskan om rösträtt. Detta principuttalande, som bör vara så formulerat, att kvinnor ur alla partier kunna skriva sina namn under det, hade av V. U. föreslagits att lyda:

Kvinnornas opinionsyttring för politisk rösträtt och valbarhet.

Vi undertecknade svenska kvinnor ansluta oss till kravet på full politisk medborgarrätt för Sveriges kvinnor.

Detta förslag till uttalande jämte en detaljerad organisationsplan hade under hösten tillställts lokalföreningarna för avgivande av yttrande och av dessa tillstyrkts. Förslaget till uttalande antogs efter en kort diskussion *enhälligt* av centralstyrelsen.

I enlighet med den av V. U. föreslagna organisationsplanen beslöts att namnsamlingen skall handhas av Landsföreningen genom länsförbunden och lokalföreningarna, samt att en centralbyrå för hela landet skall öppnas i Stockholm, 6 Lästmakaregatan, och stå under ledning av en generalsekreterare. Diskussionen om hur man bäst borde ordna detaljarbetet för opinionsyttringen blev synnerligen livlig och visade att den av V. U. uppgjorda planen med stor sympati mottogs av centralstyrelsens medlemmar. En mängd förslag rörande arbetet framkommo under diskussionens lopp. Av dessa beslöt mötet bl. a. utgivandet av ett lämpligt flygblad, endast innehållande skälen varför kvinnorna böra underteckna opinionsyttringen, och uttalade sig för lämpligheten av att om möjligt till sommaren anskaffa en egen gul och vit rösträttsautomobil för utsändande av rese-

Resekostnadsfördelning. Mötets avslutning.

Fru Annie Gunnarsson, Malmö, ledamot av den vid förra centralstyrelsemötet tillsatta kommittén för utredande av hur en reskostnadsfördelning skulle ställa sig, redogjorde härefter för hur detta system verkat. Medelreskostnaden för detta möte hade uppgått till kr. 16: 45, och enligt centralstyrelsens förut fattade beslut skulle om-

bud från "svaga" F. K. P. R. erhålla ersättning för halva reskostnaden. Frågan gällde nu, om centralstyrelsen önskade fortsätta med detta system. Efter en kortare diskussion, varunder särskilt framhölls systemets olämplighet, då centralstyrelsemötena alltid hållas på samma ställe, beslöts att ännu en gång hänskjuta frågan till lokalföreningarnas avgörande. Vidare valdes till revisorer för kommitténs räkenskaper fröken Signe Wollter, Trollhättan, och fru Augusta Tonning, Ronneby.

Fru Augusta Widebeck, Strängnäs, hade härefter ett kortare anförande om anordnande av en offer- och försäkelsevecka under namnsamlingen och framhöll hur en sak vinner i värde för oss ju mer vi offra för den och hur vi nu måste sätta in alla våra krafter på arbete för namnsamlingen.

Sedan fru Benedicks-Bruce framfört centralstyrelsens tack till dess ordförande, förklarades mötets förhandlingar avslutade. Och med allt skäl kan man säga att vårt stora gemensamma intresse i år mer än någonsin visade sig levande och starkt, och att mötet alltigenom präglats av brinnande arbetsbåg och varm entusiasm för de uppgifter det kommande året bringar.

Samkvämet på Skansen.

Centralstyrelsemötet avslöts med en festlig tillställning på Skansens Höglöft, vilken samlat omkring 200 deltagare.

De dukade långborden med sina fladdrande ljus i lingonrisomvirade stakar gjorde ett festligt intryck, och redan från början rådde den bästa stämning. Överallt såg man kända rösträttsansikten, och vid honnörsbordet presiderade fröken Whitlock, med statsrådinnan Petrén på ena sidan och fru Ann Margret Holmgren på den andra.

Talens rad inleddes av d:r Karolina Widerström, som hälsade de närvarande välkomna och betonade av hur stor betydelse det är att rösträttskvinnorna lära känna och värdera varandra under arbetet för sitt gemensamma mål. Kvinnorna behöva varandras pliktrogna arbete på olika fält, och de ha skyldighet att hjälpa och uppskatta varandra. Männen äro stundom blinda för kvinnligt arbete, och det händer att deras blindhet smittar även kvinnor. Den gamla principen "söndra och härsk!" har icke aldeles utan framgång tillämpats gentemot kvinnorna. Talarinnan slutade med att utbringa ett leve för det goda samarbetet mellan män och kvinnor och för solidariteten kvinnorna emellan.

Nästa talarinna var doktor Gulli Petrini, vars anförande delvis formade sig till en skarp vidräkning med ålderdomsförsäkringsförslaget.

Kvinnorna hade icke kunnat ana att de skulle få ett så slående bevis som detta på sammanhanget mellan rösträttsfrågan och de sociala frågorna. I fråga om moderskapsförsäkringsförslaget fick man visserligen bevis för männens oförmåga att på egen hand lösa de sociala reformerna, men där var avsikten åtminstone god. I ålderdomspensioneringsförslaget fattas rättfärdighetskänslan. Det säges att kvinnorna skola få mindre därför att de tidigare bli invalider och leva längre än männen. Men är det verkligen sant att de bli invalider tidigare, så bevisar det ju bara att de få slita mycket ont i livet, och sedan skola de till på köpet få svälta! Och att de leva längre beror kanske på att de leva nyktrare och anständigare än männen. Att de gamla kvinnorna äro snällare och trevligare än gubbarna, så att folk hellre vill ha dem boende hos sig, skall också vara ett skäl för att de skola få lägre pension. Om kvinnor suttit i riksdagen, hade detta förslag aldrig

kommit fram, och om vi lyckas få till stånd en ändring, så är det uteslutande därför att vi hålla på att bli en maktfaktor. Om intet annat kunnat mana kvinnorna till solidaritet, så borde detta förslag och den oerhörda enighet med vilken det framställts ha kunnat göra det. Talarinnan kom så in på högerpartiets ställning till rösträttsfrågan. Det är mänskligt att ändra åsikt i en fråga, men det är en stor skillnad när åsikten haft karaktären av ett löfte och ännu mindre hedersamt är det att säga: Ja, det menade jag inte ens då jag sade det! Trots det att rösträttsfrågan genom högerpartiets hållning blivit en politisk fråga, har solidariteten mellan kvinnorna på det stora hela taget varit god och de högerkvinnor som verkligen utträttat något för rösträtten ha varit trogna. Inför det nya arbete som nu väntar komma vi säkert att ännu enigare än förr fylka oss kring rösträttsbaneret. Ett fyrfaldigt leve för den kvinnliga solidariteten!

Sedan bifallet efter d:r Petris anförande tystnat, talade fru Ezaline Boheman för presskommittén och mötets sekreterare, fru Frigga Carlberg framförde mötets tack till V. U. för dess aldrig svikande arbete, och fru Ellen Hagen gjorde sig till tolk för gästernas tacksamhet mot friherrinnan Ebba Palmstierna, som under mötet varit outtröttligt verksam för allas trevnad och som i sig förenade både Marias och Martas bästa egenskaper.

Efter supén serverades kaffe i väninngen inunder, och efter en stunds livligt samspråk samlades man åter i stora salen, där långborden under tiden dukats av och flyttats bort. Fru Eva Hultman föredrog under livligt bifall sånger av Sjögren och Peterson-Berger m. fl. Därefter lämnade fru Louise Woods-Beckman en intressant och målade redogörelse för männens första internationella kongress i London i oktober 1912, som mottogs med stor välvilja och sympati av både allmänheten och pressen. Hon fick härvid även tillfälle att gå in något på de engelska kvinnornas rösträttsarbete och framhöll särskilt den engelska Landsföreningens taktik att vid alla val stödja arbetarepartiet, vilket är det enda parti, som uttalat sig för kvinnans rösträtt.

Så trädde fröken Anna Whitlock fram och höll i anslutning till en serie vackra skioptikonbilder från Ungern ett intressant föredrag om detta land, som i juni blir mötesplatsen för den internationella rösträttskongressen.

Härmed var den officiella delen av programmet slut, men nu fingo de närvarande av fru Boheman höra att ett i denna krets mycket oväntat besök inträffat, i det att "Madame Anti" infunnit sig och bett att få rikta några ord till rösträttskvinnorna. "Madame Anti" — alias fröken Hildur Öijer, sekreteraren i Göteborgs F. K. P. R. — riktade därpå de mest enträgna uppmaningar till de närvarande att inte offra sina krafter på rösträttsarbetet och utvecklade på ett ytterst dramatiskt och effektivt sätt alla de argument mot kvinnorösträtten, som högerpress och riksdag försett oss med. Monologen väckte stormande munterhet och mottogs med kraftigt bifall. Och den inte minst påtagliga verkan av den var att kullorna på Skansen, som voro intresserade åhörare till den, anmälde sitt inträde i F. K. P. R.

Först en god stund efter midnatt var den angenäma och lyckade festen slut.

Fotografi över centralstyrelsemötet.

De, som önska en fotografi över Centralstyrelsemötets medlemmar samlade å Strandhotellet, kunna rekvrirera den från fotograf Almquist och Preinitz, Regeringsgatan 31, Stockholm, till ett pris av 1 kr. pr styck.

Kvinnorna och ålderdomspensioneringsförslaget.

Debatten i Stockholms stadsfullmäktige.

Debatten i Stockholms stadsfullmäktige den 7 januari om ålderdomspensioneringsförslaget kom till stor del att röra sig om ett från de kvinnliga ledamöternas sida framställt yrkande. De hade alla enat sig om att till svaret på remissen begära ett tillägg "att vid ärendets fortsatta behandling särskilt den frågan bör vinna beaktande huruvida icke vid den blivande pensionsförsäkringen såväl avgiftspensioner som tilläggspensioner borde — med lika inbetalningsskyldighet för båda könen — utgå med lika belopp för kvinnor och män".

Debatten inleddes av d:r Karolina Widerström, vars anförande vi hoppas komma i tillfälle att återge i nästa nummer. Hon uppehöll sig särskilt vid de lägre pensioner, som föreslagits för kvinnorna och ansåg att här förelåg en principfråga av djup betydelse. Frågan upptogs vidare av fröken Hedin, som även påpekade förslaget orättvisa mot kvinnorna — inför ålderdomen och nöden ha alla lika behov och lika rätt. Fröken Lindhagen kritiserade förslaget i detalj och förklarade bland annat att kvinnorna visst inte önskade sänka männens pensioner, utan accepterat en dylik ändring i förslaget endast som en nödfallsutväg.

Fru Broomé vände sig mot hr Palmes yttrande om att kvinnorna vilja beröva männen 20 kr. om året och erinrade om att avsikten med tilläggspensionen är att denna skall förhjälpas de pensionerade över existensminimum, vilket för ogifta personer på landsbygden beräknats till 165 kr. för man och 150 kr. för kvinna. Enligt förslaget uppnå männen en pension av 180 kr., eller 15 kr. över existensminimum, medan kvinnorna kunna få högst 148 kr., vilket är 2 kr. under existensminimum. Om olika belopp skola sättas, varför just dra gränser mellan könen? Varför inte t. ex. sätta mindre pension för lönearbetare än för jordarbetarna, då de förra betydligt mera tynga försäkringen. En sådan tanke faller ingen in och den vore dock minst lika rimlig som de för den lägre kvinnliga pensionen anförda skälen. I utlandet, där folkförsäkring finns, har ingen sådan skillnad införts; varför skulle den införas hos oss?

I kvinnornas yrkande, vilket på grund av att hela förslaget återremitterades till beredningsutskottet, icke kom under omröstning, instämde 28 stadsfullmäktige, utom alla de kvinnliga även 21 manliga ledamöter, tillhörande alla de tre politiska partierna.

Fredrika Bremer-statykommitténs föreläsningar.

Fredrika Bremer som vän.

Den föreläsningsserie om kvinnosakens pionjärer i de nordiska länderna, som anordnats av Fredrika Bremer-statykommittén, inleddes den 11 januari med en soaré i Vetenskapsakademiens festsal. Publiken, bland vilken märktes kronprinsessan, fyllde till sista plats den med levande växter och flaggor vackert dekorerade salen. Sedan statykommitténs ordf., d:r Kerstin Hård af Segerstad, med några stämmingsfulla ord öppnat mötet, höll d:r Lydia Wahlström ett synnerligen intressant och på nya synpunkter rikt föredrag om "Fredrika Bremer som vän" eller, som hon hellre ville formulera ämnet, "Fredrika Bremer i vänskap och erotik." Med belysande utdrag ur Fredrikas egna brev framhöll hon hennes hängivenhet i vänskap, hennes behov av att med andra diskutera livsproblemen och slutligen hennes ställning till frågan om erotik och äktenskap. D:r Wahlström påvisade det ogrundade i doc. Mortensens påstående att Fredrika Bremer skulle varit en vestalnatur och framhöll hur det i stället av uttalanden i brev och dagböcker framgår att hon hörde till de mest normala av erotiska naturer: de som då de en gång givit bort sitt hjärta, sedan inte ha något mer att ge bort.

Sedan applåderarna efter d:r Wahlströms föredrag tydnat, vidtog en musikalisk avdelning, varunder Lisa och Sven Scholander utförde några av C. J. L. Almqvists egendomligt fängslande "songs", mottagna med varmt bifall.

"Kvinnan tige i församlingen."

Kyrkostämman med svenska församlingen i Paris har hos regeringen hemställt om ändring i dess kyrkoordning därhän att församlingens kvinnliga medlemmar måtte på samma villkor som de manliga erhålla rättighet att deltaga i kyrkostämmans överläggningar och beslut.

Till suppleant i kyrkorådet har i Sundsvall valts fil. kand. Signe Uddenberg.

Kassaförvaltare för Stockholms F. K. P. R.

är från och med 1 januari fil. kand. Anna Akerberg. Medlemsavgifter och redovisning för årskortsböcker lämnas från 1 jan. endast till expeditionen Lästmakaregatan 6, kl. 12—5 samt måndag och torsdag kl. 7—8 e. m.

Arbetet ute i landet.

Forshaga F. K. P. R. hade den 15 dec. anordnat en barnfest, vartill inbjudits 25 barn, vilka föreningen skaffat fullständig beklädnad till julen.

Den 18 dec. höll fröken Nancy Envall från Karlstad ett livligt uppskattat föredrag "Om kvinnans praktiska fostran".

Malmö F. K. P. R. hade den 13 december anordnat ett möte, huvudsakligast avsett såsom avskedsfest för dess mångåriga ordförande, fröken Stina Hellgren. Efter att ha varit föreningens ledare i nära tio år avgår hon nu, då hon anser tid och krafter ej längre räcka till. Hon kvarstår dock såsom föreningens vice ordförande. Fröken Naemi Uddenberg har i hennes ställe utsetts till ordförande. I varma ord tolkade fröken Uddenberg föreningens tacksamhet till fröken Hellgren för hennes nitiska arbete och aldrig svikande intresse för deras gemensamma sak. Så frambar hon även styrelsens tack för gott samarbete under fröken Hellgrens ordförandeskap samt framför allt för hennes ljusa tro och det välgörande lugn, hon förstätt dela med sig under de icke alltför få mörka stunderna. Till fröken Hellgren överlämnades röst-rättmärket i guld jämte en textad adress i föreningens färger.

Därefter följde ett livligt och angenämt samkväm, omväxlande med tal, uppläsning och musik. Till fröken Hellgren anlände under aftonens lopp telegram och blommor.

Markaryds F. K. P. R. hade den 29 dec. anordnat en fest med föredrag av riksdagsmannen R. Eliasson om kvinnosaken och kvinnans ställning i samhället. Flera nya medlemmar anmälde sitt inträde i föreningen.

Inom Skåneförbundet av L. K. P. R. har under förra hälften av december fru Augusta Tønning från Ronneby hållit fyra föreläsningar: i Ousby, Eslöv, Hörby och Ystad. Mellan jul och trettonhelgen höll fru Tønning tio föredrag å olika orter i Ystadstrakten, på samtliga platser omfattade med stort intresse.

Stockholms F. K. P. R. hade den 12 januari inbjudit de i staden kvarvarande centralstyrelsemedlemmarna till ett möte i ålderdomspensioneringsfrågan. Inledningsföredraget hölls av fröken Anna Åbergsson, och i den följande diskussionen yttrade sig d:r Karolina Widerström, fröken Gertrud af Klintberg, fru Karin Fjällbäck-Holmgren, fru Törnell och fru Hilda Sachs.

Säffle F. K. P. R. har även denna jul kunnat utdela fullständig beklädnad åt 12 fattiga barn. Föreningen har nyligen av fru Ida Johanssons storbhus som gäva fått mottaga 100 kr. att användas till agitation. Fru Johansson var den, på vars initiativ föreningen i Säffle bildades, och hon var länge en av dess främsta krafter, varför hennes anhöriga nu på detta sätt velat fästa hennes minne vid föreningen.

KVINNAN I HEMMET OCH I YRKET

ÄR BÄST BETJÄNAD
MED EN

"SINGER".

Meddelanden från V. U.

På centralstyrelsemötet beslöts, att i årsberättelsen för 1912 skulle införas statistiska tabeller över stadsfullmäktigvalen 1912. Vidare beslöts att under rättelse härom skulle införas i nästa nummer av Rösträtt för Kvinnor, på det att föreningsordförande i de städer, där stadsfullmäktigval ägt rum, skulle kunna i tid förskaffa sig följande uppgifter:

- 1) Antal kommunalt röstberättigade män;
- 2) Antal kommunalt röstberättigade kvinnor;
- 3) Antal män, som begagnat sin röst-rätt;
- 4) Antal kvinnor, som begagnat sin rösträtt;
- 5) Antalet röster, som avgivits av män;
- 6) Antalet röster, som avgivits av kvinnor;
- 7) Antalet valda kvinnliga stadsfullmäktige och vilket parti, som valt dem.

Se vidare L. K. P. R:s årsberättelse för 1910. Formulär, att ifyllas och insändas till L. K. P. R:s sekreterare, komma att medfölja nästa cirkulär. Med detta följer även, enligt a centralstyrelsemötet fattat beslut, formulär till lokalföreningarnas årsberättelser.

RYNKTIKTUR

Majorskan Edmann

borttager rynkor och pormaskar. Har en underbar förmåga att föryngra och försköna, ty hyn blir skär och genomskinlig. Anses vara det yppersta medel i sitt slag.

I parti och minut i
FRANSKA PARFYMAGASINET
Hovleverantör

21 Drottninggatan 21, Stockholm

☛ samt i förnämsta Parfymaffärer. ☛

Kvinnan och arbetet.

En studie över Olive Schreiners berömda bok.

Av Elin Wägner.

(Forts.)

Fordom var ett ständigt barnafödande nödvändigt, om folkstocken skulle kunna hållas uppe och ökas. Men krig, pest, våld och vanvård skörde icke längre oräkneliga liv, dödssiffran har sjunkit i det moderna samhället med dess tryggare och hälsosammare förhållanden. I detta samhälle äro dessutom barn icke en förmögenhet som i barbarstaterna, varje barn i en familj kostar stora summor, innan det kommer så långt, att det kan sörja för sig själv. Nu heter det icke längre: kvinnan skall föda barn oavlatligt, sak samma om hon blir utmattad eller dör av det, hon är till för att göra det. Nu säger man: föd icke flera barn än du förmår uppfostra och uppfostra. Af dessa premisser drar författarinnan den slutsatsen, att tre fjärdedelar av kvinnans arbete svunnit bort, och den fjärde hotar att minskas.

Här må inskjutas den parentes, att författarinnan går ut från ett industrialiserat land, sådant som England, och att förhållandena icke te sig fullt på samma sätt i vårt land, som har en så stor lantbrukande

befolkning. Men hennes bevisföring har sin giltighet inom stora lager af vårt folk.

Och därför, säger författarinnan, måste kvinnan begära att få sin del av arbetsuppgifterna i det nya samhället. Gör hon icke det, så står en av de allvarligaste faror för dörren, som någonsin hotat mänskligheten, nämligen kvinnans förvandling till en parasit, som lever uteslutande på utövandet av sina sexuella funktioner.

Denna tanke ger författarinnan anledning att gå tillbaka till de epoker, då kvinnliga parasiter förekommo, såsom i senantikens Grekland och kejsardömet Rom. När den härskande klassen blev nog rik att befria sina kvinnor från arbete, då inträdde kvinnans förnedring, och av denna föddes folkens förfall och undergång. Det var den monogame germanen med sin fria, modiga, kraftiga kvinna, som besegrade makarna och sönerna till Roms förvekligade och frivola kvinnor.

I våra dagar är faran så mycket fruktansvärdare, säger författarinnan, som den hotar att breda ut sig till mycket större lager av kvinnor. Om vi komma dit, att männen försörja var sin eller sina kvinnor, och maskinerna göra deras forna arbete, då komma kvinnorna att nedsjunka till sexuella parasiter. Och därmed är rasens öde beseglat. Ty kvinnan trycker sin stämpel på det släkte hon föder och fostrar, och mannen har icke hittills kunnat och kan

icke komma framåt, om kvinnan står stilla eller går tillbaka. Deras öden äro oupplösligt förknäda.

Här märker man ånyo, att författarinnan haft för ögonen ett land med andra förhållanden än vårt: England, som med biträde av kolonierna, underhåller en stor förmögen medelklass, vars kvinnor äro parasiter likaväl som den högsta klassens. Här hemma, där knappare förhållanden och kanske också en inneboende livskraft tvingat skaror av kvinnor in på förvärvsarbete, och där vi ha den stora klassen av jordbruksarbetande kvinnor, vilkas arbetsfält är till stor del detsamma som förr och åtminstone rikligt nog, märka vi icke faran så väl. Men det finns också här en ganska stor klass parasiter. Det är den kategori av välbärgade och mindre välbärgade överklasskvinnor, gifta och ogifta, som icke vet vad ett ordentligt dagsverke vill säga, varken i hemmet, på förvärvsarbetets eller det sociala arbetets område. Det är också det slag av arbetarehustru, som köper strömmingen eller köttbullarna färdiglagade i magasinet med 700 procents förhöjning och vanvårdar hus och barn. Icke heller hon vet vad ett ordnat ihållande arbete vill säga.

Besynnerligt nog är det så hos oss, att den ogifte mannen vanligen även i de mest hjärtslitande fall skolkar från den försörjningsplikt, som drabbat honom som följd

av en erotisk förbindelse, men den gifte, synnerligen inom medelklassen, anser försörjningen av sin kvinna som en ofrånkomlig hederssak, även när ingenting hindrat kvinnan själv att försörja sig. Detta uttryck, "försörja sig", måste tas i en vidare bemärkelse, än den man vanligen använder, försörjer sig, gör nämligen den kvinna, som utför ett fullgott dagsarbete i sitt hem. Men till detta dagsverke skall i Sverige en anständig karl skaffa sin hustru en eller flera tjänarinnor!

Men antag, att det är bevisat, att kvinnan mist sitt gamla arbetsfält och måste för att icke nedsjunka till parasit förskaffa sig nytt arbete, bör man inte i alla fall dra upp en viss gränslinje, förordna om någon arbetsfördelning, liksom det fordom alltid funnits en sådan, ehuru visserligen gränserna varit olika uppdragna under olika tidsåldrar

Vi veta, att på denna fråga svarar den ortodoxa feminismen ett bestämt nej, utan att darra på rösten. Detsamma gör Olive Schreiner. Könet inverkar icke, säger hon, på dugligheten för det ena eller andra arbetet, en kvinnlig hjärna löser en matematisk uppgift på samma sätt som en man o. s. v. Författarinnan ingår emellertid icke på någon redogörelse för hur denna princip skulle ta sig ut tillämpad av det enskilda kvinnoödet.

(Forts.)

Kongressförberedelser.

I Ungern pågår för närvarande ett intensivt förberedande arbete för detta års kongress. Redan förra sommaren satte rösträttskvinnorna i gång ett ytterst energiskt upplysningsarbete. En million prospekt, affischer och reklammärken över "1913 års stora händelse" skickades ut till bad- och kurorter över hela världen och till en mängd stora hotell och pensionat, och varenda station på de ungerska järnvägarna prydes nu av en dylik affisch. Vid de ungerska badorterna anordnades rösträttsaftnar och gardenparties med föredrag av den uppburna engelska talariinnan miss Cicely Corbett samt kongresskommitténs ordförande, grevinnan Teleki.

Den ej minst viktiga delen av det förberedande arbetet — anskaffandet av kongresskassan — bedrivs med stor energi och betydande bidrag inflyta alljämt. Ungerskorna visa stor uppfinningsrikedom i att samla pengar: de anordna kinematografreställningar och fotbollsmatcher, mottagningar och five o'clock teas till förmån för kongresskassan, de ställa till auktion på konstverk, skänkta av landets förnämsta målare och bildhuggare, och i flera familjer ha t. o. m. barnen skaffat sig sparböcker till förmån för kongressen. En god förstärkning fick kassan genom en den 1-3 december anordnad synnerligen lyckad julbasar. Att förstälsten för betydelsen av en dylik kongress trängt in bland alla folkklager, visas t. ex. av att en liten förening av bondkvinnor — de flesta ytterligt fattiga — bland sina medlemmar insamlat 63 kronor (österrikiska), som insänts till kongressfonden.

För de utländska deltagarna i kongressen har det sitt intresse att erfaras, att en särskild språkkommitté under ledning av fru Irma von Szirmay redan under mer än ett år anordnat kurser i tyska, franska och engelska, så att språkkunniga ledsagare skola stå till de delegerades förfogande även utom kongressen. Och fru Eugenie Meller-Miskolezy, som är ordförande i "sevärdhetskommittén", bereder dess medlemmar för sin uppgift genom systematiska och fackmässiga besök i Budapests museer, sociala inrättningar och övriga sevärdheter. I dessa besök liksom i språkkurserna deltaga även de unga flickor, som under kongressen skola göra tjänst som marskalkar. Dessa ha dessutom ägnat ett särskilt studium åt kvinnörelsens historia i de olika länderna.

Fest- och utflytskommittéerna planera en mängd festligheter samt utflykter till några av Ungerns vackraste trakter, såsom Tatra-bergen, Plattensjön, den mångbesjungna pusztan (låglandet), den för sina storslagna källor och sitt hänförande läge berömda badorten Trencsén-Teplitz etc.

Till sist må nämnas att bland de redan anmälda kongressdeltagarna finner man namnen på de främsta av de män och kvinnor, som arbeta i sociala och kulturella frågor. Dessutom blir denna kongress den första, i vilken de österländska kvinnorna komma att deltaga. Fru Ma Hla Oung, ledaren för de buddhistiska kvinnorna i Birma, själv medlem av sin stads styrelse, hennes fosterdotter Mah Nee Nee, kinesiska parlamentsledamöter och troligen även män och kvinnor från andra Österns länder väntas komma.

Vad pressen säger.

I en artikel under rubriken Rösträtt för Kvinnor fyller år, yttrar Dagens Nyheter bl. a.:

"Den lilla pigga tidningen Rösträtt för Kvinnor ingår med sitt i går utkomna nummer i sin andra årgång. När tidningen förliden mars månad startades, fanns det väl mer än en — även inom rösträttskvinnornas eget läger — som ställde sig en smula skeptisk till företaget. En tidning ägnad endast och uteslutande åt rösträttsfrågan — skulle den verkligen kunna göras tillräckligt omväxlande för att bli njutbar för en större läsekrets? Rösträtt för Kvinnor har på ett glänsande sätt kommit farhågorna för enformighet på skam. Medarbetarlistan har uppvisat en rikedom av namn av olika slag. — — —"

Michigan.

Segeberudskapet från Michigan om införandet av kvinnörelsen har nu avlöst av ett annat, vari det heter att sedan röstsiffrorna från alla statens valkretsar nu blivit känt, har resultatet blivit att rösträttsförslaget fallit igenom med 594 rösters majoritet.

Allmänt råder emellertid den uppfattningen att detta resultat ej vunnits på fullt ärligt sätt — särskilt därför att siffrorna för en del antikretsar offentliggjordes så sent och först sedan övriga kretsar visat sig vara i majoritet för rösträtten. Ett ytterligare stöd för denna uppfattning finner man däri att de senaste antisiffrorna vida överstego de första icke-officiella meddelandena. Detta förhållande anses bero därpå att de mäktiga spritintressena — kvinnörelsen ständiga motståndare här som överallt — åstadkommit att tillkännagivandet av siffrorna från vissa distrikt uppsköts, till dess man fick reda på precis hur många röster som behöves för att bringa förslaget på fall, och att när man fått veta detta, det erforderliga antalet röster på ett eller annat sätt anskaffades.

De amerikanska tidningarna tala rent ut om understuckna och förfalskade röster, och rubriken "Rösträttskandal" möter upprepade gånger. T. o. m. en hel del antis ha tagit avstånd från den nu använda taktiken, och i en tidning skriver en meddelare: "Även om rösträtten ej går igenom, får den en god reklam härigenom och kommer att vinna flera anhängare än någonsin, ty sveket är så påtagligt att massor av forna motståndare nu äro mer eller mindre anhängare, eller åtminstone sympatiskt stämda."

Det förefaller som om indignationen i hela staten skulle vara stark nog att framkalla ett upphävande av beslutet, och en petition med yrkande på ny rösträkning i åtskilliga kretsar har blivit beviljad. Skulle förslaget likväl förklaras fallet, kommer det att återupptagas i april, då kontroll i möjligaste mån kommer att utövas vid rösträkningen. Och det är intet tvivel om att icke kvinnorna då skola segra i rättens och sanningens namn.

Miss Jessie Ackermann.

I slutet av denna månad kommer Stockholms F. K. P. R. att få nöjet höra ett föredrag om kvinnörelsen i Australien av en med saken väl förtrogen föreläsare, miss Jessie Ackermann. Miss Ackermann har nyligen blivit utsedd till organisator och föreläsare för Women's National League i denna världsdal, vilken förening har till uppgift att undervisa de röstberättigade kvinnorna om de förpliktelser och de möjligheter medborgarrätten medför. Säkert är miss Ackermann en av de mest beresta personer, som existera, i det hon rest jorden runt 6 gånger, varunder hon tillryggalagt sammanlagt 331,000 eng. mil F. u. befinner hon sig ute på föreläsningsturné och stannar i Stockholm på väg från Danmark och till Finland. Hon har gjort till sin livsuppgift att studera alla länders sociala, politiska och religiösa liv, och hennes föredrag kommer säkert att bjuda på många intressanta erfarenheter och synpunkter.

"Madame Anti."

Göteborgs livaktiga F. K. P. R., som till julen utgav sitt flygblad n:r 10 — läskappereit i gult och vitt — är redan färdig med ett nytt sådant. "Madame Anti" för alla deltagarna i L. K. P. R:s fest på Skansen den 10 jan. bekanta monolog finns nämligen redan att tillgå i tryck under titeln: "Några skäl varför kvinnorna icke skola ha politisk rösträtt. Efter amerikansk förebild av Frigga Carlberg" och kan rekvireras för 10 öre pr st. hos fröken Hildur Öijer, Göteborg 1, eller från Rösträttsbyrå, Lästmakaregatan 6, Stockholm.

På förekommen anledning få vi uppmana våra prenumeranter att vid slarv i tidningens expedition genast anmäla detta på posten.

ROHTLIEB & COMP.

Innehavare:

Översättarinnan EMILIE KULLMAN

Kontor:

Nyrogatan 26, Stockholm.

Prima Anthracit i olika krossningar.
Hushållskol, Cokes,
Marle-Briketter till billigaste priser.

Riks Tel. 40 62.

Allm. Tel. 78 39.
(K. R. 408)

Stockholms Musik-Institut

Brahegatan 7 B. Allm. Tel. 115 96. Riks Östm. 11 85.

Vårterminen börjar den 13 Januari 1913. Undervisningsämnen: Piano, sång, violon, harmonilära och musikhistoria. Lärare i sång: Fru Clary Morales. Förste Lärare i violon: Herr Julius Ruthström, i piano: Understecknad. Lärare i harmoni: Direktör Otto Olsson. Musikhistoriska föreläsningar: Herr Olallo Morales. Under terminen anmälnings- och mottagningstid dagl. kl. 1-2. Prospekt tillhandahålles. Filialer å Söder, Kungsholmen och Lidingö Villastad.

Sigrid Carlheim-Gyllensköld.

Damfriseringen

Observatoriegatan 15.

Utför alla slags hårarbeten, champoneringar, borstningar samt hemkamningar. Brudar klädas och utstyrlar arrangeras.

Allm. Tel. 209 26.

(A. F. 1930).

APFÄRSREGISTER

Behöver skorna lagas? så vänd Eder till Svenska Skosulningsfabriken, Norrlandsgatan 21. Skorna hämtas och hemsändes efter tillsägelse på allm. 248 40 eller riks 62 77. Obs! Billiga priser och prima materialier. (A. F. 776).

Damer!

Misprydande hårväxt borttages numera smärtfritt utan att efterlämna några märken och återkommer aldrig mera om Ni använder **Kromolektor** som sändes Eder fullt diskret om Ni insänder 2 kr. till Karl Johanssons Sigtunagatan 7, Stockholm. (A. F. 1823).

FRU EDITH JOHANSSONS Damskrädderi

rekommenderar sig härmed i ärade kunders benägna hägkomst. (Obs. priserna de vanliga).

Tel. Riks 60 99. Allm. 60 20. Bemärk nya adressen BIRGER JARLSGATAN 18, uppg. D, 1 tr. (A. F. 1371)

Huderemen SKIN-FOOD

är bäst för hy, hals och händer.

Pris 1.25 och 2 kr.

(A. F. 1384).

Ivar Öhrnbergs Bokbinderi

4 Observatoriegatan, Stockholm. R. T. 8203, A. T. 10432. Utför allt vad till yrket hör. Uppfostring och fernissning av kartor och planscher. Specialité: Förgyllning för hand och press. Klädsel av skriv- och spelbord. Omsorgsfullt arbete och moderata priser. (A. F. 796.)

Agnes Hallbergs Modeaffär

Upplandsgatan 25

rekommenderas. Smakfulla hattar, moderata priser. Sorghattar på lager.

Allm. Tel. 116 02.

(A. F. 797.)

Ateljé Central.

Om Ni vill ha väl utförda porträtt och billiga priser, gå till Mästersamuelsgatan 71, andra huset från Vasagatan. Hiss. Visit 3 kr., kab. 5 kr. prduss.

Ateljé Central.

Rösträtt för Kvinnors

andra nummer 1913 innehåller bl. a.:

»Ute blåser rösträttsvind.» Av Lydia Wahlström.

Våra nya kvinnliga stadsfullmäktige. Några data.

En stalyt åt Fredrika Bremer. L. K. P. R:s 10:de centralstyrelsemöte. Kvinnorna och ålderdomspensioneringsförslaget.

Arbetet ute i landet. Kvinnan och arbetet (forts.). Av Elin Wagner.

Kongressförberedelser. Michigan.

P. A. Colljns

Extra Prima
o. Prima
Bomullslärf.
Marknadens
bästa
kvalitéer.

Välj ett vackert arbete hos

ESTHER FLYBORG Tapisseriaffär

Götgatan 15, 1 tr. Malmsskillnadsgatan 48 A
Allm. Tel. 30687 Allm. Tel. 4825
Vesterlånggatan 52, Allm. Tel. 21847

FÖRENINGEN

HANDARBETETS VÄNNER

5 Birgerjarlsgatan, Stockholm

Riks 91 02.

Allm. 116 74.

JANSSON & LÖFVING

MODEMAGASIN

Skepparegatan 29

Allm. Tel. 248 95

Rikstel. O. 11 23

Föreningens för Svensk Hemslöjd

Permanent utställning

Biblioteksgatan 12, Stockholm.

Enda försäljare av äkta allmogearbeten såsom Vävnader, Spetsar, Folkdräkter, Möbler, Järn- och Träarbeten, Lergods m. m.

OBS!

Önskar ni stilfulla och välgjorda möbler? Gör då ett besök

MÖBELAFFÄREN

Gamla Kungsholmsbrogatan 26, Malmsskillnadsgatan 19

A. P. Anderson.

Hotell, Matsalar o. d.

MÜLLERS CAFÉ

16 Norrlandsgatan rekommenderas. Särskilda matsalar för damer. Stora hygieniska Matsalar 1 tr., känt för sin goda, välglagade mat. Å nedre botten servering efter tysk och svenskt mönster. Obs! Stor rabatt vid köp av kupper. Obs! Ett omtyckt kaffe serveras hela dagen. Öppet till kl. en kvart före 12.

Hotell Hägglund

Innehavare: H. Brolin

Nära Centralstation 36 Vasagatan, Stockholm Vid Central-Posthuset

Rekommenderar sina hemtrefliga och tysta rum till moderata priser. Rikstel. 37 02. Allm. tel. 116 73.

Norrländska Privathemmet

(Anna Öhrlund)

Stora Vattugatan 5, Stockholm. Allm. Telefon 209 61.

För resande ljusa o. komfortabla rum, försedda med elektr. ljus m. m. Obs! Hiss. Endast 2 min. från Centralstation.

PENSIONAT HÖJDEN

5 tr. Hiss

Trevliga rum, godt bord med trevlig utsikt från takplatån

Vasagatan 5

Riks 124 53

Emma Grönbergs Pensionat

15 A Norrlandsgatan 15 A

(2 min. väg från Norrmalmstorg och Kungsträdgården)

Tysta, komfortabla möblerade rum från 2 kr. Hiss, elektr. ljus. Värmeledning, W. C. Ringeledning i alla rum.

English spoken. Deutsch sprechen. A. T. 114 47. R. T. Norr 506.

Stockholm, Ivar Häggströms Boktryckeri A.-B., 1913.